

פרשת פנחס תשפ"ד

כתבי תלמידים לא מוגה

שיחת מורינו המשגיח הגה"צ ר' דוד מנחם שניידר שליט"א משגיח ישיבת גרודנא באר יעקב

לכל זמן ועת

המיוחד להרגיש קירבת אלוקים. לרצות להרגיש שנמצאים בבית המקדש, להרגיש כבוד שמים, רוממות והתעלות. אם בזמן זה אומר ר' אהרן שחובה להתבונן ולהרגיש שחסר בית המקדש, נמצא שתקופה זו מסוגלת יורת מכל השנה להרגיש קירבת אלוקים, להרגיש את בית המקדש, עד כדי כך! הלוואי שזוכה בעז"ה בקרוב לישועה.

הצער בחורבן המקדש

המהרש"א בבכורות (דף ח:): אומר דבר מופלא, יש הקבלה בין כ"א ימי בין המצרים, לבין הימים הנוראים מר"ה ועוד הו"ר. ראש השנה עד הושענא רבה זו תקופה אחת, הגבוהה במעלתה מכל השנה, תקופה בה "מלך במשפט יעמיד ארץ", האדם מרגיש שהוא תחת הנהגת בורא העולם. בין המצרים בדרגה מקבילה לזה, אלו ימים מיוחדים המסוגלים להשקיע באבלות על בית המקדש, צריך להשקיע מחשבה, ובזה להגיע לדרגה. כמו שאפשר להרגיש דרגה בראש השנה, כך אפשר להרגיש במדה מסוימת בימי בין המצרים. מי שזוכה שבית המקדש חסר לו, הוא שייך לבית המקדש. אלו אינם דברים גבוהים, כולנו שייכים לזה, זה ברור ונוכח זאת.

השולחן ערוך (קפ, ה) מביא שנוהגים לא לשים סכין על השולחן בברכת המזון. והמקור לכך, כי היה אחד שהביא לבונה ירושלים ודקר את עצמו. ויש לשאול, לא כתוב מה היה היהודי הזה, כנראה היה אדם חשוב אך לא מגדולי הדור, מדוע צריך לחשוש שיקרה שוב מעשה כה משונה שאדם ידקור את עצמו?!

ודאי שאין חשש כזה, זהו דבר נדיר. יהודים של פעם הם שהנהיגו את הדין להסתיר את הסכין, הם רצו להשפיע וללמד, תבינו במה מדובר, כמה

רבי אהרן קוטלר (משנת רבי אהרן ג, עמוד 50) כותב ברור, החיוב אבלות על חורבן בית המקדש הוא מדינא ממש, אף שעצם הנהגות האבלות כגון תספורת ועוד, אינם מדינא, רק מנהגים. כל אחד צריך להרגיש שחסר לנו בית המקדש, השולחן ערוך (אורח חיים א, ג) פוסק, "ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש".

שלמה המלך אומר בקהלת (ג, א-ד), "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים", יש בבריאה עשרים ושמונה עיתים, ובהם "עת לבכות ועת לשחוק", וברש"י: "ועת לשחוק", לעתיד לבא שנאמר (תהלים קכו, ב) אז ימלא שחוק פינו"; הקב"ה ברא בבריאה זמנים מסוימים שיש להם ייחודיות וסגולות לדברים מסוימים, שבהם בניין שיעור קומת האדם.

להרגיש שבית המקדש חסר

שבת יש לנו בכל שבוע, מעלתה מעל הכל. בימים הנוראים מרגישים מלכיות, הנהגת בורא העולם. להרגיש "מלך במשפט יעמיד ארץ" (משלי כט, ד), בפסח זמן יציאת מצרים מרגישים השגחה פרטית כמבואר ברמב"ן סוף פרשת בא (שמות יג, טז). וכך בשאר תקופות השנה, לכל תקופה יש את המעלה שלה והאופן שלה שבונה ומרוממת את האדם, שיהיה לו קשר עם רבונו של עולם.

ואף בתקופת בין המצרים, יש שמרגישים שזו תקופה עצובה שצריך להיות אחריה, אך גם לה יש חלק בשיעור קומה של האדם. מי לא יודע את דברי המסילת ישרים המפורסמים בריש פרק א' "מה חובתו בעולמו... להתענג על השם", נראה לנו שאנו רחוקים ממילים אלו, אך זה גופא תפקיד המצוות, שנרגיש קשר עם בורא העולם, שנתרומם. בתקופת בין המצרים זהו הזמן

שייכות לבית המקדש

זה נוגע לנו בתקופת בין המצרים, שעליה אומר המהרש"א שהיא מקבילה לימים הנוראים. עלינו להרגיש את צער השכינה, ומאידך כמה אנו שייכים לבית המקדש. הרב מפוניבז' זצ"ל סיפר לנו, כשהיה רב בפוניבז' והקים מוסדות, רצה לנסוע בפעם הראשונה לאסוף כסף בדרום אפריקה שם גרו יהודים ליטאים עשירים. בדרכו נסע לחפץ חיים לקבל את ברכתו. החפץ חיים עיכב אותו כמה ימים, בהם הוא דיבר עמו שמונה עשרה שעות, לא רצופות. הוא רצה שהרב יישאר אצלו עוד, אך הרב היה שבלחץ מהנסיעה. כל אותם השעות החפץ חיים שזר בדבריו שני נושאים בלבד, בכה כשהזכיר את צרות כלל ישראל, ומיד עבר לדבר על כבוד שמים כשהמשיח יבוא, ובזמן זה פניו האירו ממש!

לכל יהודי יש שייכות לבית המקדש. והראיה, אם אומות העולם יאשרו היום לבנות בית המקדש, והיו לנו אנשים שידעו את כל הלכות בית המקדש עם כל דקדוקיו. הבעיה הייתה רק תקציב, לבנות בית המקדש עולה הון תועפות. ברור לנו, וכולם כאן יסכימו איתי, שכל אחד היה נותן את כל הנצרך לבית המקדש עד פרוטתו האחרונה.

לכל יהודי יש נקודה עמוקה בלב בנוגע לבית המקדש, רק צריך קצת ללמוד מוסר לעורר אותה. קצת להשקיע בתפילה, בברכות הרבות העוסקות בבניין בית המקדש. צריך להשקיע לא לרחף במחשבות אחרות, קצת להתרכז במלות התפילה, זה יכול לעורר ולהעלות את הדרגה. איננו עושים תיקון חצות, יתכן ואם נעשה זה יהיה הצגה בלבד, אך בתפילה צריך להשקיע קצת, וזה ישפיע לעורר את הרגש, להרגיש כבוד שמים, להרגיש בחסרונו של בית המקדש. וזה ירים את הנשמה, יתן הרשה להתקרב לקב"ה, להתענג על ה'. זה נראה כדמיונות, כל מי שינסה יראה שהוא שייך, שאינו מופקע מזה.

בכל מעשה שעושים מקרבים את הגאולה. החתם סופר אומר שכל פעולה בונה את בית המקדש. הלוואי שנבין את חשיבות הדברים, נבין שיש לנו שייכות להבין קצת מהי גאולה. בזה נזכה להתעלות בתורה ותפילה, יתגלה כבוד שמים בקרוב בבוא הגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

חסר בית המקדש, כמה נורא שהשכינה בגלות, כמה צער יש מחורבן בית המקדש, "שועלים הילכו בו"! עד כדי שיהודי ידקור את עצמו! המהרי"ל דיסקין אל הלך לכותל המערבי מלבד פעם אחת שהתבקש כיון שאמר שזהו פיקוח נפש, הוא לא מסוגל לראות את חילול כבודו יתברך שבית המקדש חרב. הגר"א מדבר, כלל ישראל בלי בית המקדש זהו בחינת מיתה, וכי זה הרג או סקילה?! חיים בלי בית המקדש, זהו סוג חיים אחר. חיים עם בית המקדש זהו לא דרגת החיים שאנו מכירים.

פנחס למול בלעם

דברים אלו נוגעים למעשה פנחס. המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה אומר, פנחס ובלעם הם שני קצוות. בלעם מכר את כל השגותיו הרוחניות עבור כסף ותאוה, פנחס מסר נפשו עבור כבוד שמים. הגמרא (סנהדרין פב.) מביאה ששה ניסים נעשו לו, פנחס לא ידע אם יצליח להרוג את זמרי, הוא נכנס על דעת שיהרגו אותו.

"הבועל ארמית קנאין פוגעין בו, הלכה ואין מורין כן". פנחס שאל את משה רבינו שענה, "קריינא דאיגרא ליהוי פרונקא", ואם כן אמרו לו, ומהו "הלכה ואין מורין כן"? הפשט הוא, ודאי שאפשר להגיד מה ההלכה. אך לא מורין כן ברבים, רק מי שמקנא באמת, איכפת לו כבוד שמים, כואב לו עד כדי מסירות נפש, הוא יכול לפגוע בבועל ארמית. לאדם שכזה נעשו כמה וכמה ניסים.

סבי רבי משה יהודה שניידר זצ"ל היה אומר, אנו חייבים לפנחס הכרת הטוב רבה, הקב"ה אומר (במדבר כה, יא) "ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי", פנחס עצר את המגיפה. ולכך פנחס זכה לברית כהונת עולם, פנחס זה אליהו שעלה חי לשמים, כשהוא יורד לארץ ההלכה שאפשר לצרפו למניין. פנחס זכה לכהונת עולם ממש. הקשה המשגיח רבי יחזקאל, מדוע לא מוזכר שזכה לכהונה בגלל מסירות נפשו?

מבאר המשגיח, התורה כותבת את שלימות האדם, מהיכן נבע מסירות נפשו. מעלתו של פנחס הוא שכאב לו כבוד שמים, לכך קינא לאלוקיו עד כדי שהפקיר את כל מציאותו עבור כבוד שמים. בלעם נהג בדיוק ההיפך, בגודל השגותיו פעל להביא חרון אף בעולם חלילה, כדי להרוויח מעט תאוות.